PROTECŢIA DE STAT A VICTIMELOR INFRACŢIUNILOR

Anastasia HANGANU

CZU: 343.988:343.41:351.75 hanganuanastasiaa@gmail.com

Victimology *comes from the Latin "**victim**", which means the one who suffers, and the Greek "**logos**", which means science. In this sense, victimology is the science that studies the victim, the person who has suffered moral, physical or material consequences of a crime. Rehabilitation of victims of crime, as well as their rights, is achieved by providing support services. The support services aim to provide consultations and support in communicating victims with public authorities, assistance for physical, psychological and social recovery. In order to achieve the above purpose, victims of crime benefit from the following support services: informing victims of crime about their rights and the services they can benefit from; psychological counseling; state-guaranteed legal aid; financial compensation by the state for the damage caused by the crime.*

Victimologia provine de la latinescul „victima”, ceea ce înseamnă „pătimaş”, şi grecesul„ logos”, ceea ce înseamnă „ştiinţă”. În acest sens, victimologia reprezintă ştiinţa care studiază victima, adică persoana care a suferit consecinţe morale, fizice sau materiale ale unei infracţiuni 1, p.3]. Obiectul de investigare al victimologiei criminologice îl constituie victima infracţiunii, şi anume: Personalitatea; Legătura şi relaţiile reciproce cu individul care devine mai apoi infractor; Comportamentul victimei ca legătură cauzală cu crima şi importanţa acesteia în geneza actului infracţional.

Noţiunea de victimă este interpretată prin prisma a trei aspecte:

I – Doctrinal: Prin victimă se înţelege orice „persoană umană care suferă direct sau indirect consecinţele fizice, materiale sau morale ale unei acţiuni sau inacţiuni criminale”. Analizând definiţia, se pot constata mai multe aspecte, unul dintre ele ar fi acela că victimă poate fi doar o fiinţă umană, nu pot fi considerate victime obiecte distruse de răufăcători sau instituţiile prejudiciate de activităţile acestora. Însă nu orice fiinţă umană care suferă o consecinţă a unui act criminal poate fi considerată victimă, pentru această calitate fiind necesar să mai fie îndeplinită o condiţie: persoana care a suferit consecinţa să nu îşi fi asumat conştient riscul, deci să ajungă jertfă în urma unei acţiuni sau inacţiuni criminale fără să vrea.

II – Prin prisma actelor internaţionale: Prin „victimă” art. 34 din Convenţie desemnează victima sau victimele afectate direct sau indirect de pretinsa încălcare. Astfel, art. 34 nu se referă numai la victima directă sau victimele directe ale pretinsei încălcări, ci la orice victimă indirectă căreia o încălcare i-ar pricinui un prejudiciu sau care ar avea un interes valabil şi personal ca acesta să înceteze [2, p.10].

Recomandarea Rec(2006)8 a Comitetului de Miniştri privind asistenţa victimelor infracţiunilor este un alt instrument juridic recent care propune o definiţie

a noţiunii de victimă corespunzătoare celei oferite de Decizia-cadru a Uniunii Europene.

Astfel, în Recomandarea R(2006) 8 a Comitetului de Miniştri este definită noţiunea ca: „persoana fizică vătămată, inclusiv fizic sau mintal, cea care înregistrează o suferinţă emoţională sau o pierdere economică, cauzate de acte sau omisiuni care încalcă legislaţia penală a Statelor Membre”. Termenul „victimă” include de asemenea, după caz, rudele apropiate sau persoanele dependente direct de victimă.”.

III – Legal: Prin articolul 58 se înţelege victimă orice persoană fizică sau juridică căreia, prin infracţiune, i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale. Victima are un interes în cadrul procesului penal şi este interesată de rezultatele acestuia. Calitatea de victimă apare din raportul de drept penal substanţial [3].

În sensul Legii nr.137 din 29.07.2006 cu privire la reabilitarea victimelor infracţiunii, termenul „victimă a infracţiunii” semnifică persoana fizică vătămată, mental sau fizic, care înregistrează o suferinţă emoţională sau o pierdere materială, cauzată direct prin infracţiune, conform Codului penal, precum şi soţul, copiii şi persoanele aflate la întreţinerea persoanei decedate în cazul serviciilor de suport, cum ar fi: consilierea psihologică şi compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracţiune [4].

IV – Prin prisma practicii CEDO: În urma cazurilor cercetate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, aceasta clasifică victimele in:

Victime Directe. Pentru a putea depune o cerere în conformitate cu articolul 34, un solicitant trebuie să fie capabil să arate că a fost „direct afectat” de măsura reclamată (*Tănase c. Moldova § 104*; *Burden c. Regatului Unit, § 33*; *Lambert şi alţii c. Franţei, § 89*) [5,p.11].

Victime indirecte. Dacă presupusa victimă a unei încălcări a murit înainte de introducerea cererii, poate fi posibil ca persoana cu interes legal necesar ca rudă apropiată să introducă o cerere dedepunere a plângerii legate de moartea sau dispariţia rudei sale. Acest lucru se datorează situaţiei particulare guvernate de natura pretinsei încălcări şi considerentele implementăriiefective a uneia dintre cele mai fundamentale prevederi din sistemul de convenţii. Referitor la comportamentul victimei, legislaţia penală a Republicii Moldova conţine un şir de indicaţii, precum că comportamentul negativ al victimei poate servi ca circumstanţă care atenuează pedeapsa sau ca bază de calificare a infracţiunii cu un grad de pericol mai redus. Prin „comportament” înţelegem ansamblul actelor, reacţiilor (glandulare, motorii, afective, verbale) prin care o persoană răspunde într-o împrejurare dată la solicitările mediului înconjurător. El exprimă atitudini multiple prin care se manifestă individul şi este sub controlul conştiinţei şi voinţei; reprezintă „interacţiunea adaptivă cu mediul mediată de activitatea psihică şi motrică”, el este o notă, o amprentă personală a însuşirilor psihice subiective ale persoanei. Numeroşi autori au încercat să realizeze diverse calificări, în funcţie de o serie de criterii şi variabile. Criminologul german Hans von Hentig, pe baza sintezei unor criterii psihologice, biologice şi sociale distinge victimele înnăscute de victimele societăţii. Conform acelei clasificări,

se disting 13 categorii de victime: victimele tinere; victimele vârstnice; victimele femei; consumatorii de alcool şi stupefiante; imigranţii; minorităţile etnice; indivizii normali, dar cu inteligenţă redusă; indivizii (temporar) deprimaţi; indivizii lacomi; indivizii desfrânaţi; indivizii singuratici (izolaţi); chinuitorii (torturanţii); indivizii blocaţi şi nesupuşi [6, p. 22-23]. Reabilitarea victimelor infracţiunilor, precum şi a drepturilor acestora, se realizează prin punerea la dispoziţie a unor servicii de suport. Serviciile de suport au ca scop oferirea de consultaţii şi sprijin în comunicarea victimelor cu autorităţile publice, de asistenţă pentru recuperare fizică, psihologică şi socială. Pentru realizarea scopului prevăzut mai sus, victimele infracţiunilor beneficiază de următoarele servicii de suport: consiliere informaţională a victimelor infracţiunilor cu privire la drepturile sale şi serviciile de care pot beneficia; consiliere psihologică; asistenţă juridică garantată de stat; compensare financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracţiune. Potrivit art. 6 Cod de procedură penală al Federaţiei Ruse, procedurile penale vizează atingerea a două obiective principale: în primul rând, protejarea drepturilor şi intereselor legitime ale persoanelor şi organizaţiilor victime ale infracţiunilor; în al doilea rând, este protecţia individului împotriva acuzaţiilor nelegale şi nefondate, condamnării, restrângerea drepturilor şi libertăţilor sale. Astfel, statul urmăreşte în primul rând să protejeze drepturile victimelor în cadrul procedurilor penale [7].

Necesitatea luării unor măsuri speciale pentru asigurarea protecţiei victimelor infracţiunilor au determinat adoptarea Legii nr.211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecţiei victimelor infracţiunilor. Măsurile specifice de protecţie a victimelor traficului de persoane sunt reglementate prin dispoziţiile Legii nr.678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane. În materia violenţei domestice, Legea nr.217/2003 care prevede măsuri concrete de combatere a violenţei domestice şi reglementează drepturile de care poate beneficia victima. De asemenea, Legea nr.272/2004 ce reglementează cadrul legal privind respectarea, promovarea şi garantarea drepturilor copilului. În materia accidentelor de trafic rutier, Legea nr.136/1995 privind asigurările şi reasigurările. La lit.e alin.(3) art. 14 din Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice 1966, lit.d) alin.(3) art. 6 Convenţia pentru apărarea drepturilor şi a libertăţilor fundamentale prevede că una din obligatiile principale este dreptul acuzatului de a interoga pe cei care depun mărturie împotriva sa, sau de a cere ca aceşti martori să fie audiaţi; are dreptul să cheme şi să interogheze martorii, în favoarea sa cu aceleasi condiţii, care depun mărturie împotriva lui. Serviciile de sprijinire a victimelor cuprind furnizarea de asistenţă înainte, în timpul şi ulterior procedurilor penale, inclusiv furnizarea de sprijin psihologic şi emoţional şi de consiliere pe teme juridice, financiare şi practice, precum şi cu privire la riscurile de revictimizare.

Activitatea de zi cu zi a personalului serviciilor de sprijinire a victimelor din întreaga Uniune Europeană (UE), inclusiv activitatea voluntarilor, contribuie în mod esenţial la materializarea dreptului victimelor de a avea acces la justiţie. Accesul la aceste servicii oferă victimelor criminalităţii posibilitatea de a-şi exercita dreptul de

acces efectiv la justiţie, în conformitate cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care prevede „dreptul la o cale de atac eficientă şi la un proces echitabil”.

Referinţe:

1. BULAT, Irina *Victimologie şi psihologia victimei*, Chisinau, 2013.
2. *Ghid practic cu privire la condiţiile de admisibilitate*.
3. Codul de procedura penală, art. 58
4. Legea nr.137 cu privire la reabilitarea victimelor infracţiunilor
5. Ghid practic cu privire la condiţiile de admisibilitate
6. BULAT, Irina. *Op.cit.,* pp.22-23.
7. Кодекс Российской Федерации от 18.12.2001 г. № 174-ФЗ, ст.6.

Recomandat
***Alina ŞAVGA**, dr., conf. univ.*